

Är biprodukter veganvänliga?

Alexandra De Paoli
2021-04-05

Just nu trendar begreppet vegankosmetika, med en del olyckliga följder. Begreppet innebär i princip att produkten är naturlig, att den inte testats på djur och att innehållet är strikt vegetabiliskt. Tyvärr medför det att en del företag väljer bort utmärkta råvaror som bivax och honung för att de är producerade av bin. Eftersom många väljer vegankosmetika utan att egentligen ha en vegansk livsstil går jag här igenom definitionerna och hur biprodukterna produceras och samlas in.

Definitionen vegetarisk – vegansk

Honung, bivax, pollen, propolis och drottninggelé samlas in eller produceras av bin men eftersom de inte innehåller bin eller delar av bin räknas de som **vegetariska**. Då de produceras av bin och samlas in utan binas uttryckliga medgivande räknas de dock inte som **veganska** produkter. Däremot är de insamlade utan att bina tar skada och därför är biprodukter varor där var och en får avgöra var de vill dra gränsen.

Tar bina skada?

Den viktigaste frågan för många handlar dock om huruvida bina tagit skada vid insamlingen av biprodukter. För honung, bivax, pollen och propolis är svaret definitivt nej. Bina tar ingen skada vid insamlingen. Biodlare har i regel ett varmt förhållande till sina bin och är försiktiga för att inte skada dem fysiskt. Det innebär att honung, bivax, propolis och pollen är produkter på gränsen mellan vegetariska och veganska där var och en får avgöra själv om de vill äta honung eller använda en hudkräm med bivax. Det är dock värt att poängtera att det inte finns något vegetabiliskt vax med samma fina hudvårdande egenskaper som kan ersätta bivax, vilket är ett argument för att acceptera bivax i kosmetika.

Bin enbart för pollinering

En del argumenterar för att vi borde hålla honungsbin endast för att tillgodose pollineringen av grödor, som är avgörande för livet på jorden. Bin är utmärkta pollinerare eftersom de är blomtrogna, de flyger på en sorts blomma i taget och ser därför till att just de blommorna pollineras effektivt. Andra pollinerare flyger runt mellan olika arter och växter behöver pollen från just sin art för att bli pollinerade. Men bin är också mottagliga för ett antal sjukdomar och parasiter som snabbt och lätt kan ta kål på ett samhälle och de behöver omvårdnaden från biodlaren för att hålla sig friska. Visst skulle det teoretiskt sett gå att hålla bin och se till att hålla dem friska utan att begära något i gengäld, men biodling är tidskrävande och kostsamt och som allt annat jordbruk behöver en biodling kunna bära sin egen kostnad för att vara hållbar. Det innebär att biodlaren behöver kunna ta ut honung och andra biprodukter ur kupan för eget bruk och till försäljning.

Hur samlas biprodukter in?

Vissa artiklar och bloggar hävdar att biodlare använder inhumana metoder för att samla in biprodukter, som att man håller kokande vatten över vaxramar för att smälta vaxet medan ramen fortfarande är full av bin. Så är det förstås inte. Binas hälsa är mycket viktig för biodlaren och även i storskaliga biodlingar är man noga med att inte skada bina.

Honung

Bina samlar in nektar och omvandlar den till honung som utgör deras kolhydratkälla. Nektarinsamlingen pågår hela sommaren och när biodlaren skattar honungsramarna fyller bina snabbt på med ny honung. I slutet av sommaren är det dags att invintra bina. Biodlaren lämnar alltid kvar en del honung i bikupan och som ersättning för den honung som tagits ut toppar man upp med foder (sockerlösning) som bina klarar sig bra på över vintern.

Pollen

Bina hämtar pollen ur blommor och transporterar hem det till bikupan i form av klumpar som de sätter fast på bakbenen. Inne i bikupan lagras pollenet i vaxceller där det får genomgå en mjölksyrejäsning så att det håller sig länge. Biodlaren kan samla in pollen genom att sätta en pollenfälla framför eller under bikupan. När bina märker att det kommer in mindre pollen än förväntat i cellerna omfördelar de sina resurser så att de samlar in mer pollen. Efter en tid tar biodlaren bort pollenfällan och då får bina behålla sitt pollen själva. Pollenfällan är dessutom utformad så att en del pollen går förbi fällan och hamnar inne i bikupan där bina kan äta upp det. Man samlar inte in pollen då behovet av pollen för bisamhälle är som störst.

Propolis

Propolis är en klibbig substans som bina hämtar från trädens knoppfjäll. Substansen skyddar från virus, bakterier och vissa svampar. Bina använder den för att täta springor och klä insidan av bikupan, och för att skydda sig från sjukdomar och skadliga mikrober. Biodlaren kan samla in propolis genom att lägga ett galler eller nät överst i bikupan och låta bina fylla det med propolis. När gallret är fullt tas det ut ur bikupan. Det påverkar inte bikupans hälsa på något vis.

Bivax

Bivax produceras av unga bin i körtlar på underkroppen. Bina använder vaxet för att bygga de sexkantiga cellerna och för att täcka över celler de fyllt med honung eller pollen. När biodlaren samlar in honungen skrapar hen bort täckvaxet och det vaxet samlas sedan in och renas för att användas till bland annat hudvårdsprodukter, livsmedel och läkemedel.

Drottninggelé

Det här är den enda substans från bikupan som innebär att man får offra några individer. Drottninggelén består av fodersaft som bina producerar och matar de larver som ska bli drottningar med. För att skörda gelén lyfter man ur larven och samlar in den vitgula substansen med en pipett eller speciell liten spatel. Larven överlever inte.